

עין משפט
גד מצוה

לב א מיי פ"ה מה' י"ט הלכה יד סגנו עשין א טושי"ע א"ח ס"י של סעף ד':

לג ב מיי שס טושי"ע שס סעף טז:

— ◄ ► ◄ ►

רב ניסים גאון

דאי ר' אלעזר האמר כל העולם כולו מאוקיינוס הוא שותה. איתה לדרי' אלעזר בהרא ברייתא הכתובה בפר' א' דמסכת תעניות תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו מאוקיינוס הוא שותה, שנא' ואד יעלה מן הארץ.

— ◄ ► ◄ ►

רבינו חננאל

בעי רבה טעמא דר' יוחנן בן גורי משום דקסבר חפצי הפקר קונין שביטה, ובדין הוא דנפלגו בעלמא בחפצי הפקר והאי דמפלגי הכא כר. או דילמא בעלמא סבר דחפצי הפקר אין קונין שביטה והכא היינו טעמא הואיל וניעור קנה שביטה ישן גמי קנה שביטה, ת"ש גשמים שירדו בערב יום טוב יש להם אלפים אמה לכל רוח. ביום טוב הרי הן כרגלי כל אדם. אי אמרת דסבר ר' יוחנן בן גורי דחפצי הפקר קונין שביטה, הנה גשמים שירדו (בערב שבת) [מערב יריט] שקנו שביטה כר' יוחנן בן גורי, אלא אי אמרת ר' יוחנן בן גורי גמי סבר חפצי הפקר אין קונין שביטה, הא מתימא מאן קתי לה. ודחי רב ספרא ואמר ודילמא בגשמים שירדו סמון לעיר וקנו אותם אנשי העיר כר. ודחא רב יוסף ואמר אי הכי כרגלי (אותה) אנשי [אותה] העיר הוה ליה למימר. ואסיקנא מהא דתנן בור של עולי בבל כרגלי הממלא, וחניא אידך בור של שבטים אלפים אמה לכל רוח קשיין אהרדי. ופרקינן ברייתא לה' יוחנן בן גורי דסבר חפצי הפקר קונין שביטה, לפיכך יש להם אלפים אמה לכל רוח. מתימתין דקתני כרגלי הממלא לרבנן. ביום טוב כרגלי כל אדם. אקשינן אמאי לה' יוחנן בן גורי ליקנו שביטה באוקיינוס, דהא א"ר אלעזר כל העולם כולו מימי אוקיינוס הוא שותה. ופריך רב יצחק בעבים שנתקשרו מערב יום טוב. כלומר ככר נעקר המים מאוקיינוס ונבטלו בעבים וכו'.

מה:

להודיעך בחן דרבנן. ואם תאמר וליפלגו ככלים להודיעך כמו דר' יוחנן בן גורי אע"ג דליכא למימר בהן הואיל וניעור קני שביטה וכח דהמירא עדף וי"ל הא דקנו להו שביטה לאו קולא היא אלא חומרא היא דאדרבה לרבנן דלא קנו הוי קולא דהוי כרגלי המואלן ויכול להוליכן למקום עירובו והכי מוכח בשמעתא דאין דין אדם וכלים שוין למ"ד אין קונין שביטה ולקמן נמי קרי ליה חומרא דקאמר כריכא אי אשמעינן הלכה כרבי יוחנן בן גורי ה"א בין לקולא בין לחומרא פ' קולא גבי אדם וחומרא גבי כלים:

ביום טוב הרי הן כרגלי ב"ל אדם.

פ' כמותו שזכה בהן ראשון ואם נתנן לאחר הרי הן כרגלי הראשון אבל אין לפרש דלעולם הרי הן כרגלי כל אדם שהן צידו דהא צור עולי צבל אמרינן בסמוך דהוי כרגלי הממלא אלמא כל היכא דלא קנו שביטה הרי הן כרגלי הזוכה ראשון ולקמן [דף מו.]. דתניא גבי נהרות המושקין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ובתוספתא דמסכת צינה [פ"ד] קחני צהדיא הרי הן כרגלי הממלא ^ו משמע ^ו דהכל אחד:

ליקבנו שביטה באוקיינוס. ואפילו אם אין תחומין למעלה מ"י ^(א) והעבין שומין מאותו שלמעלה שגבוהין מ"י כיון שכל המים מחוברין יחד תשובין כאלו מונחין בחדר ולא דמו לספינה שטטה על המים וכיון דקנו שביטה צאוקיינוס אע"פ שצאו למעלה מ"י אין להם אלא ד' אמות דהרי הן חוץ לתחום ונעוצה' דר"ג דפרץ [וגעיל ג.]. ואי אין תחומין למעלה מ"י כי לא היו בתוך התחום מאי הוי היינו משום שגם בין השמשות בשעת קניית שביטה היו למעלה מ"י ולא קנו שביטה בשום מקום ולכן כשצאו בתוך י' היה להם שביטה והיה להם אלפים אמה לכל רוח:

ליבא דא ברבי אליעזר. וא"ת ולרבי יהושע נמי דאמר מן הכיפה הוא שומה ליקנו שביטה התם אי יש תחומין למעלה מ"י ויש לומר אפילו יש תחומין לא שייך קנין שביטה דנקיע:

איבעית אימא הוי ספק דדבריהם. אף ע"ג

דהוי דבר שיש לו ממירין ואמר רב אשי בריש צינה (דף ד'). דדבר שיש לו ממירין ^(ב) אפי' צאלף לא צטיל אפילו צספק דצריהם צעירצ הקילו: כל

וליקני שביטה בעבים תיפשוט מינה ^ו דאין תחומין למעלה מ' דאי יש תחומין ליקני שביטה בעבים לעולם אימא לך יש תחומין ומיא בעיבא מיבלע בליעי ^ב

להוציאן חוץ לאלפים: ושל עולי צבל. שצדרך שעולים מצבל לא"י והוא של הפקר: כרגלי הממלא. דכל מיילי דהפקירא מאן דמגבה ליה קני ואפילו נתן לאחרים שמיאלן לצורכו הרי הן כרגליו אלמא מידי דהפקירא אין קונין שביטה: וסניא אידך צור של שצטום. דהיינו של עולי צבל יש להם אלפים לכל רוח אלמא קנו שביטה דאין"ו כרגלי כל אדם: כי אסא. אציי לקמיה דרב יוסף: יש להן. משמע דאניהו גופייהו קנו להו שביטה ולאן משום דעת אנשי העיר דאי משום דעת אנשי העיר הא לישאנא צעי למימר הרי הן כרגלי אותה העיר דהיינו גמי אלפים לכל רוח: ליקנו שביטה צאוקיינוס. שצבתו שס אמש והיום שאצבו"ו העצים והרי יאלו חוץ לתחום ואין להם אלא ארצע אמות: דילמא הך. שראה אמש קשורות אדוד לעלמא: והוי אחריני גינאו. ונתקשרו היום וקנו אמש שביטה צאוקיינוס וליתסרו: וליפשוט. מדקתני צמים שקנו שביטה אמש צעצים וירדו היום דמותא להוליכן כרגלי כל אדם אלמא אין איסור תחומין למעלה מעשרה: מיצנע צניעי. וכמאן דליתנהו דמו ולא קנו להו שביטה אמש:

מי שהוציאווה פרק רביעי עירובין

וצלצד. שלא יפשוט זה ידו לתוך שמים החילוונות שאין לו בהם כלום ויוציא לשם פתו או חפצו דחפציו כרגליו דתנן (צינה דף לו.) הבהמה והכלים כרגלי הצעלים ^(א) דכל ד' אמות דכל חד שויניהו רבנן לגציה כרשות היחיד ואסור להכניס ולהוציא מחוצה להן לתוכן. ולא

דמי להיה מודד וצא וכלתה מדתו צחצי העיר דתניא לעיל (דף מב.): דמותר לטלטל בכל העיר ע"י זריקה וצלצד שלא יעבור התחום צרגליו דאף ע"ג דאסור להלך מותר להוציא דהתם כולה חדא רשותא הוא ואי נמי כלתה מדתו חוץ לעיר מותר לטלטל מחוץ לתחומו לתוך תחומו שמי אמות צוה ושמי אמות צוה דכולה רשות הרבים הוא דאלפים דלידיה לא שויניהו רשות היחיד לגציה דהא אסור לטלטולי צוה אצל ד' אמות דיואל חוץ לתחום ודנותן את עירובו ודקונה שביטה צרגליו שויניהו רבנן לגציה כרשות היחיד ואסור להו מדרבנן לטלטל מתוכן לחוץ להן: והאמנעי מוצנע צנייהס. צ' אמותיו צתוך של זה וצ' אמותיו צתוך של זה: מוסר. עם כל אחד פונה לכאן ומשתמש עם זה ופונה לכאן ומשתמש עם זה: לשנא חירות. זו אצל זו: פסוחות לרשות הרבים. דכל אחת רשות לעצמה ואין להן דריסת הרגל זו על זו דאי הוו להו זו לפניס מזו אסרה פנימית אחייונה דאפי' צפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש: גב' חפצי הפקר. כלים שאין להם צעלים וחשיכה להן צמקום אחד אע"ג שלא נמכוין להן אדם להקנותן שביטה: קונין שציהס. צמקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירצ לצד אחרט: דליפלטו צצנים. של הפקר והאי אדם ישן שלא נמכוין לשביטה ככלים של הפקר דמי: ציוס טוב. אם ירדו ציי"ט: הרי הן כרגלי כל אדם. שלא היתה להן שביטה בין השמשות ולכל ד' שעימצ האדם יכול לטילן: הא מני. דקתני מערב ציי"ט יש להן אלפים ואינן כרגלי כל אדם אלמא חפצי הפקר קונין שביטה: לא ס"ד. לאוקמי טעמא משום דעת אנשי העיר אלא טעמא משום דחפצי הפקר קונין שביטה: דסנן. נמי דזוכתא אחריתי ומתני' קשיין אהדדי ועל כרחך חדא מינייהו תוקמא כרבי יוחנן בן גורי ומיפשוט דחפצי הפקר קונין שביטה: כרגלי. אותו יחיד צעל הצור ואם לקח מהם אדם אחר אין יכול להוליכן אלא למקום שזה יכול להוליכן ואם עירצ הוא למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר צלצד מערב אפילו פסיעה אחת: כרגלי אוסה העיר. אלפים לכל רוח ואם עירצ זה למערב או למזרח אין יכול זה

להוציאן חוץ לאלפים: ושל עולי צבל. שצדרך שעולים מצבל לא"י והוא של הפקר: כרגלי הממלא. דכל מיילי דהפקירא מאן דמגבה ליה קני ואפילו נתן לאחרים שמיאלן לצורכו הרי הן כרגליו אלמא מידי דהפקירא אין קונין שביטה: וסניא אידך צור של שצטום. דהיינו של עולי צבל יש להם אלפים לכל רוח אלמא קנו שביטה דאין"ו כרגלי כל אדם: כי אסא. אציי לקמיה דרב יוסף: יש להן. משמע דאניהו גופייהו קנו להו שביטה ולאן משום דעת אנשי העיר דאי משום דעת אנשי העיר הא לישאנא צעי למימר הרי הן כרגלי אותה העיר דהיינו גמי אלפים לכל רוח: ליקנו שביטה צאוקיינוס. שצבתו שס אמש והיום שאצבו"ו העצים והרי יאלו חוץ לתחום ואין להם אלא ארצע אמות: דילמא הך. שראה אמש קשורות אדוד לעלמא: והוי אחריני גינאו. ונתקשרו היום וקנו אמש שביטה צאוקיינוס וליתסרו: וליפשוט. מדקתני צמים שקנו שביטה אמש צעצים וירדו היום דמותא להוליכן כרגלי כל אדם אלמא אין איסור תחומין למעלה מעשרה: מיצנע צניעי. וכמאן דליתנהו דמו ולא קנו להו שביטה אמש:

כל

מסורת הש"ס

(א) לקמן [מו.]. עא. גא. (ב) [פי' מוס' לקמן מה. ד"ה ופחותות.] (ג) [וגעיל לח: לקמן מו.: לו: צינה לח: ע"ש צרש"ן.] (ד) צינה לט. (ה) מעמית ט. (ו) [נשבת לה. ופי"ן.] (ז) [לעיל מב.]. (ח) ע"י רש"י ורש"א. (ט) צס"א: אחד, (י) צס"א: ואינן, (יא) צס"א: שאצום, (יב) [לפנינו הגיר' כל אדם].

— ◄ ► ◄ ►

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ליקט וכו' והעברים שומין: (ב) ד"ה איבעית וכו' דאפי' צאלף:

— ◄ ► ◄ ►

גליון הש"ס

גב' בגשמים הפקר. והמואלן לעיר. ע"י לקמן דף מז ע"צ מוס' ד"ה והכלים: תוס' ד"ה ב"ש דבר הדביל אחד. ע"י לקמן דף לו ע"צ מוס' ד"ה הכא צחצית:

— ◄ ► ◄ ►

מוסף רש"י

חפצי הפקר. המגאלס, קוניס שביטה. והמואלן מוליכן ממקום מציאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערט שם דיש להם שביטה לעצמן (בצינה דח:). כרגלי יחיד. אין מוליכין המים אלא כרגלי צעל הצור (בצינה דס:). כרגלי אותה העיר. אלפים לכל רוח חוץ לעצוריה (שם). ושל עולי בבל. העשוין לעוברי דרכים צאלנע דערך ועשאים צני גהולה לשמות צעלותם. כרגלי הממלא. מפני שהוא הפקר והפקר נקנה בהצננה, ואם צא אחד ושאל לו מימיו אינו מוליכן אלא כרגליו, ולית ליה דר' יוחנן דאמר חפצי הפקר קונים שביטה לעצמן צמקומן, ופי תימא אם כן הוה ליה לממר הרי הן כרגלי כל אדם ואמאי קתני כרגלי הממלא, קסבר יש צריה להחמר ואמרינן הובר דמאתמול נמי הובר דלהאי גברא חזו וצרצותיה קיימי (שם). ממי אוקיינוס הוא שותה. כלומר ממים של משה ולא ממים של מעלה (ותענית ט:).